

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра економіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан економічного факультету

_____ Анатолій ДІБРОВА

«30» травня 2023 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри економіки

Протокол № 15 від «29» травня 2023 р.

Завідувач кафедри

_____ Вікторія БАЙДАЛА

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Економіка підприємства»

_____ Людмила СТЕПАСЮК

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЕКОНОМІКА ПРАЦІ Й СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ»

Спеціальність: 051 «Економіка».

Освітня програма: «Економіка підприємства».

Факультет (ННІ): економічний факультет.

Розробник:

доцент кафедри економіки НУБіП України, д.е.н., доцент Ланченко Є.О.

1. Опис навчальної дисципліни

ЕКОНОМІКА ПРАЦІ Й СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ*051 «Економіка» (повний термін навчання)*

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>Бакалавр</i>	
Спеціальність	<i>051 «Економіка»</i>	
Освітня програма	<i>«Економіка підприємства»</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	<i>Обов'язкова</i>	
Загальна кількість годин	<i>210</i>	
Кількість кредитів ECTS	<i>7</i>	
Кількість змістових модулів	<i>4</i>	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	<i>Курсова робота</i>	
Форма контролю	<i>Екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Курс (рік підготовки)	<i>2</i>	<i>3</i>
Семестр	<i>3-4</i>	<i>6</i>
Лекційні заняття	<i>90 год</i>	<i>6 год</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>90 год</i>	<i>8 год</i>
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	<i>30 год</i>	<i>196 год</i>
Індивідуальні завдання	<i>15 год</i>	<i>15 год</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	<i>6 год</i>	

051 «Економіка» (скорочений термін навчання)

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>Бакалавр</i>	
Спеціальність	<i>051 «Економіка»</i>	
Освітня програма	<i>«Економіка підприємства»</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	<i>Обов'язкова</i>	<i>Обов'язкова</i>
Загальна кількість годин	<i>150</i>	<i>150</i>
Кількість кредитів ECTS	<i>5</i>	<i>5</i>
Кількість змістових модулів	<i>2</i>	<i>2</i>
Курсовий проєкт (робота) (за наявності)	<i>Курсова робота</i>	<i>Курсова робота</i>
Форма контролю	<i>Екзамен</i>	<i>Екзамен</i>
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Курс (рік підготовки)	<i>1</i>	<i>2</i>
Семестр	<i>1</i>	<i>4</i>
Лекційні заняття	<i>15 год</i>	<i>6 год</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>30 год</i>	<i>8 год</i>
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	<i>105 год</i>	<i>136 год</i>
Індивідуальні завдання	<i>15 год</i>	<i>15 год</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	<i>3 год</i>	

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета: оволодіння науковими положеннями регулювання соціально-трудова відносин, принципами й методами нормування та організації праці, формування мотиваційного механізму в підприємствах і ефективного використання трудових ресурсів в економіці.

Завдання:

- формування знань про закономірності формування й використання трудових ресурсів в економіці, її аграрному секторі;
- набуття навиків проведення соціального діалогу, користування прийомами соціального партнерства при укладанні колективних договорів і угод;
- оволодіння прийомами й методами нормування праці в підприємствах;
- набуття навиків з організації трудових процесів у підприємствах;
- навчитися правильно застосовувати форми й системи оплати праці персоналу підприємств;
- набуття навиків обґрунтування концептуальних напрямів розвитку ринку праці в Україні;
- ознайомлення з напрямками соціальної політики й міжнародним досвідом регулювання соціально-трудова відносин.

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- ЗК4. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях;
- ЗК7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.

СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати;

СК7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин.

СК10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН1. Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професій діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів і колективу.

ПРН2. Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя.

ПРН4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.

ПРН8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

ПРН9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

ПРН10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

ПРН12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН14. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПРН16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

ПРН18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

ПРН20. Оволодіти навичками усної та письмової професійної комунікації державною та іноземною мовами.

ПРН21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПРН24. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, поваги до різноманіття думок, індивідуальних і міжкультурних відмінностей людей.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної (заочної) форми навчання;
- скороченого терміну денної (заочної) форми навчання.

Структура навчальної дисципліни (повний термін навчання)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма							Заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. Соціально-трудові відносини													
Тема 1. Праця як головний фактор виробництва	1	6	2	4				9	2				7
Тема 2. Трудові ресурси й трудовий потенціал суспільства	2	6	4	4				9		2			7
Тема 3. Система соціально-трудових відносин	3	13	4	4			5	7					7
Тема 4. Розвиток соціально-трудових відносин в аграрному секторі економіки	4	8	4	4				7					7
Разом за змістовим модулем 1		35	14	16			5	32	2	2			28
Змістовий модуль 2. Нормування праці													
Тема 5. Організація і методичні засади нормування праці	5	8	4	4				9	2				7
Тема 6. Нормування праці на механізованих польових роботах у підприємствах	6-7	8	4	4				9		2			7
Тема 7. Нормування праці на обслуговуванні стаціонарних машин у підприємствах	8	4	2	2				7					7
Тема 8. Нормування праці у тваринництві у підприємствах	9	8	4	4				7					7
Тема 9. Нормування праці на ручних роботах у підприємствах	10	13	4	4			5	7					7
Тема 10. Нормування праці на транспортних роботах у підприємствах	11	13	4	4			5	7					7
Тема 11. Нормування чисельності працівників профільних служб підприємств	12	8	4	4				7					7
Тема 12. Особливості нормування чисельності працівників профільних служб с.-г. підприємств	13-14	8	4	4				7					7
Разом за змістовим модулем 2		70	30	30			10	60	2	2			56

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма							Заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 3. Оплата праці													
Тема 13. Загальні положення оплати праці	15	6	4	2				8	1				7
Тема 14. Державне регулювання оплати праці	16	13	4	4			5	7					7
Тема 15. Тарифна система оплати праці та її складові елементи	17	13	4	4			5	8	1				7
Тема 16. Форми й системи оплати праці	18	8	4	4				7					7
Тема 17. Оплата праці в бюджетній сфері	19	8	4	4				9		2			7
Тема 18. Оплата праці в рослинництві с.-г. підприємств	20	8	4	4				8		1			7
Тема 19. Оплата праці на збиранні врожаю зернових культур у с.-г. підприємствах	21	4	2	2				7					7
Тема 20. Оплата праці у тваринництві, керівників і спеціалістів с.-г. підприємств	22	8	4	4				8		1			7
Разом за змістовим модулем 3		68	30	28			10	62	2	4			56

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма							Заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 4. Організація праці й розвиток ринку праці													
Тема 21. Основи організації праці	23	4	2	2				7					7
Тема 22. Режими праці й відпочинку персоналу підприємств	24	4	2	2				7					7
Тема 23. Зайнятість і безробіття населення	25	4	2	2				7					7
Тема 24. Соціальний захист населення	26	4	2	2				7					7
Тема 25. Формування й розвиток ринку праці	27	9	2	2			5	7					7
Тема 26. Інфраструктура ринку праці	28	4	2	2				7					7
Тема 27. Діяльність Міжнародної організації праці	29	4	2	2				7					7
Тема 28. Світовий досвід регулювання соціально-трудових відносин	30	4	2	2				7					7
Разом за змістовим модулем 4		37	16	16			5	56					56
Усього годин		210	90	90			30	210	6	8			196
Курсова робота							15						15
Усього годин		225	90	90			15	225	6	8			196

4. Теми семінарських занять

Семінарські заняття навчальним планом не передбачено.

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Праця як головний фактор виробництва	4
2	Трудові ресурси й трудовий потенціал суспільства	4
3	Система соціально-трудова відносин	4
4	Розвиток соціально-трудова відносин в аграрному секторі економіки	4
5	Організація і методичні засади нормування праці	4
6	Нормування праці на механізованих польових роботах у підприємствах	4
7	Нормування праці на обслуговуванні стаціонарних машин у підприємствах	2
8	Нормування праці у тваринництві у підприємствах	4
9	Нормування праці на ручних роботах у підприємствах	4
10	Нормування праці на транспортних роботах у підприємствах	4
11	Нормування чисельності працівників профільних служб підприємств	4
12	Особливості нормування чисельності працівників профільних служб с.-г. підприємств	4
13	Загальні положення оплати праці	2
14	Державне регулювання оплати праці	4
15	Тарифна система оплати праці та її складові елементи	4
16	Форми й системи оплати праці	4
17	Оплата праці в бюджетній сфері	4
18	Оплата праці в рослинництві с.-г. підприємств	4
19	Оплата праці на збиранні врожаю зернових культур у с.-г. підприємствах	2
20	Оплата праці у тваринництві, керівників і спеціалістів с.-г. підприємств	4
21	Основи організації праці	2
22	Режими праці й відпочинку персоналу підприємств	2
23	Зайнятість і безробіття населення	2
24	Соціальний захист населення	2
25	Формування й розвиток ринку праці	2
26	Інфраструктура ринку праці	2
27	Діяльність Міжнародної організації праці	2
28	Світовий досвід регулювання соціально-трудова відносин	2
	Разом	90

6. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття навчальним планом не передбачено.

7. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Система соціально-трудових відносин	5
2	Нормування праці на ручних роботах у підприємствах	5
3	Нормування праці на транспортних роботах у підприємствах	5
4	Державне регулювання оплати праці	5
5	Тарифна система оплати праці та її складові елементи	5
6	Формування й розвиток ринку праці	5
Разом		30

**Структура навчальної дисципліни
(скорочений термін навчання)**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма							Заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. Соціально-трудова відносина та нормування праці													
Тема 1. Праця як головний фактор виробництва	1	8	2				6	10	2				8
Тема 2. Трудові ресурси й трудовий потенціал суспільства	2	10		2			8	11		2			9
Тема 3. Система соціально-трудова відносина	3	11	1	2			8	10					10
Тема 4. Організація і методичні засади нормування праці	4	10	2	2			6	12	2				10
Тема 5. Нормування праці в підприємствах	5	12		4			8	12		2			10
Тема 6. Нормування праці на ручних і транспортних роботах	6	12		4			8	10					10
Тема 7. Нормування чисельності працівників профільних служб підприємств	7	12	2	2			8	10					10
Разом за змістовим модулем 1		75	7	16			52	75	4	4			67

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма							Заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 2. Оплата праці й розвиток ринку праці													
Тема 8. Основи організації праці	8	8		2			6	10					10
Тема 9. Загальні положення оплати праці	9	8		2			6	10	1				9
Тема 10. Тарифна система й форми оплати праці	10	10	2	2			6	10	1				9
Тема 11. Оплата праці в бюджетній сфері	11	10	2	2			6	10		2			8
Тема 12. Оплата праці в підприємствах	12	10	2	2			6	10		2			8
Тема 13. Зайнятість і соціальний захист населення	13	10		2			8	8					8
Тема 14. Формування й розвиток ринку праці	14	10		2			8	9					9
Тема 15. Світовий досвід регулювання соціально-трудова відносин	15	9	2				7	8					8
Разом за змістовим модулем 2		75	8	14			53	75	2	4			69
Усього годин		150	15	30			105	150	6	8			136
Курсова робота						15						15	
Усього годин		165	15	30		15	105	165	6	8		15	136

4. Теми семінарських занять

Семінарські заняття навчальним планом не передбачено.

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Трудові ресурси й трудовий потенціал суспільства	2
2	Система соціально-трудова відносин	2
3	Організація і методичні засади нормування праці	2
4	Нормування праці в підприємствах	4
5	Нормування праці на ручних і транспортних роботах	4
6	Нормування чисельності працівників профільних служб підприємств	2
7	Основи організації праці	2
8	Загальні положення оплати праці	2
9	Тарифна система й форми оплати праці	2
10	Оплата праці в бюджетній сфері	2
11	Оплата праці в підприємствах	2
12	Зайнятість і соціальний захист населення	2
13	Формування й розвиток ринку праці	2
Разом		30

6. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття навчальним планом не передбачено.

7. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Праця як головний фактор виробництва	8
2	Трудові ресурси й трудовий потенціал суспільства	9
3	Система соціально-трудових відносин	10
4	Організація і методичні засади нормування праці	10
5	Нормування праці в підприємствах	10
6	Нормування праці на ручних і транспортних роботах	10
7	Нормування чисельності працівників профільних служб підприємств	10
8	Основи організації праці	10
9	Загальні положення оплати праці	9
10	Тарифна система й форми оплати праці	9
11	Оплата праці в бюджетній сфері	8
12	Оплата праці в підприємствах	8
13	Зайнятість і соціальний захист населення	8
14	Формування й розвиток ринку праці	9
15	Світовий досвід регулювання соціально-трудових відносин	8
Разом		136

8. Зразки контрольних питань, тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

Контрольні питання

1. Соціально-економічна роль праці.
2. Суть сучасного розвитку соціально-трудових відносин.
3. Особливості сільськогосподарської праці.
4. Трудові ресурси: суть, формування й структура.
5. Економічно активне та економічно неактивне населення.
6. Роль і місце трудових ресурсів у розвитку аграрного сектора економіки.
7. Характеристики відтворення населення.
8. Трудовий потенціал суспільства.
9. Продуктивність праці: суть, показники, напрями підвищення.
10. Основні складові системи соціально-трудових відносин.
11. Сторони та суб'єкти соціально-трудових відносин.
12. Типи й рівні соціально-трудових відносин.
13. Якість трудового життя як критерій стану соціально-трудових відносин.
14. Моделі соціально-трудових відносин у міжнародній практиці.

15. Суть і завдання нормування праці.
16. Класифікація норм праці.
17. Організація розробки нормативних матеріалів по праці в АПК.
18. Методи нормування праці.
19. Способи вивчення трудових процесів і затрат робочого часу.
20. Класифікація та баланс затрат робочого часу.
21. Особливості нормування праці на механізованих роботах у сільськогосподарських підприємствах.
22. Особливості нормування праці у тваринництві сільськогосподарських підприємств.
23. Особливості нормування праці на ручних і транспортних роботах.
24. Особливості нормування праці профільних служб підприємств.
25. Поняття й основні принципи організації трудових процесів.
26. Поділ праці, його класифікація та межі поділу праці.
27. Кооперація праці та її форми.
28. Форми організації трудових колективів та їх класифікація.
29. Умови праці й фактори їх формування.
30. Режим праці й відпочинку, періоди працездатності людини.
31. Поняття й види робочих місць, їх організація та обслуговування.
32. Доходи населення та джерела їх формування.
33. Елементи й принципи організації оплати праці.
34. Функції та структура заробітної плати.
35. Державне регулювання оплати праці.
36. Тарифна система оплати праці, її складові та призначення.
37. Форми й системи оплати праці та їх застосування.
38. Особливості оплати праці в бюджетній сфері.
39. Особливості оплати праці в рослинництві сільськогосподарських підприємств.
40. Особливості оплати праці у тваринництві сільськогосподарських підприємств.
41. Зайнятість населення та її класифікація.
42. Безробіття як соціально-економічне явище, його класифікація.
43. Соціальний захист і соціальні гарантії у сфері праці.
44. Ринок праці в соціально-економічній системі.
45. Сегментація ринку праці та його функції.
46. Передумови становлення й розвитку Міжнародної організації праці.
47. Організаційна структура й порядок роботи Міжнародної організації праці.
48. Цілі й напрями діяльності Міжнародної організації праці.

Комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

1. На які види класифікують працю?

- 1) Управлінська, виконавча
- 2) Професійна, тимчасова, вільна
- 3) Розумова, фізична, проста, кваліфікована
- 4) Абстрактна, конкретна, продуктивна, непродуктивна

2. Розставте правильно відповідність

1. Види руху населення	A. Розширений, простий і звужений
2. Типи відтворення населення	B. Екстенсивний і інтенсивний
3. Режими відтворення населення	C. Природний, економічний і соціальний

3. Які ви знаєте основні показники ефективності праці?

- 1) Рентабельність праці
- 2) Продуктивність праці
- 3) Трудомісткість
- 4) Норма праці

4. Яка відмінність між сторонами й суб'єктами соціально-трудоких відносин?

- 1) Суб'єкти мають лише первинні, а сторони можуть мати як первинні, так і делеговані права в регулюванні соціально-трудоких відносин
- 2) Сторони мають лише делеговані, а суб'єкти – первинні права в регулюванні соціально-трудоких відносин
- 3) Сторони мають лише первинні, а суб'єкти можуть мати як первинні, так і делеговані права в регулюванні соціально-трудоких відносин
- 4) Різниці немає

5. Які методи нормування праці ви знаєте?

- 1) Сумарний
- 2) Хронометраж
- 3) Моментні спостереження
- 4) Аналітичний

6. Що означає кооперація праці?

- 1) Це розмежування трудової діяльності людей у процесі їх спільної праці, наслідок спеціалізації виробництва
- 2) Об'єднання трудової діяльності людей, що беруть участь у виконанні одного й того ж або різних, але пов'язаних між собою виробничих процесів
- 3) Це об'єднання економічно активного населення в межах галузей економіки (промисловості, сільському господарстві тощо)
- 4) Це спеціалізація населення працездатного віку усередині кожного підприємства, його виробничих ділянок, ферм, цехів

7. Які режими праці та відпочинку ви знаєте?

- 1) Внутрішньогосподарський, загальногосподарський, квартальний
- 2) Внутрішньозмінний, тижневий
- 3) Добовий, місячний, річний
- 4) Вутрішньоденний, середньодобовий

8. Тарифна система оплати праці використовується...

- 1) для контролю за нарахуванням заробітку робітникам
- 2) для оцінки складних (кваліфікованих) робіт
- 3) для формування фонду оплати праці колективу
- 4) для забезпечення співвідношення оплати праці різних категорій працівників

9. Чим відрізняються системи оплати праці між собою?

- 1) Способом поєднання основної й додаткової оплати праці
- 2) Використанням видів оплати праці
- 3) Об'єктом нарахування заробітку
- 4) Джерелом формування фонду оплати праці

10. Який вид безробіття викликається економічною кризою, коливаннями темпів розвитку економіки?

- 1) Фрикційне
- 2) Структурне
- 3) Інституційне
- 4) Циклічне

11. Розставте правильні визначення термінів?

1. Номінальна заробітна плата	А. Сума грошей, які отримує працівник за виконану роботу чи відпрацьований час, кількість і якість витраченої праці та кінцеві результати діяльності підприємства
2. Реальна заробітна плата	В. Ринкова вартість сукупності життєвих засобів, необхідних для відтворення робочої сили в грошовому виразі, що залежить від стану ринку праці й потреб людини
3. Ціна робочої сили	С. Сума споживчих благ, які можна придбати на отриману заробітну плату, що залежить від рівня цін на життєві блага

12. Якими напрямками діяльності займається Міжнародна організація праці?

- 1) Нормотворча діяльність, міжнародна технічна співпраця
- 2) Посередницька, миротворча діяльність
- 3) Дослідницька, видавнича діяльність
- 4) Стабілізуюча, посередницька та регулююча діяльність

9. Методи навчання

Методами навчання є способи спільної діяльності й спілкування викладача та здобувачів вищої освіти, що забезпечують вироблення позитивної мотивації навчання, оволодіння системою професійних знань, умінь і навичок, формування наукового світогляду, розвиток пізнавальних сил, культури розумової праці майбутніх фахівців.

Під час навчального процесу використовуються наступні методи навчання.

Залежно від джерела знань: словесні (пояснення, бесіда, дискусія, діалог); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (рішення задач, ділові ігри).

За характером пізнавальної діяльності: пояснювально-наочний проблемний виклад; частково-пошуковий та дослідницький методи.

За місцем у навчальній діяльності:

- методи організації і здійснення навчальної діяльності, що поєднують словесні, наочні й практичні методи; репродуктивні й проблемно-пошукові; методи навчальної роботи під керівництвом викладача та методи самостійної роботи здобувачів вищої освіти;

- методи контролю й самоконтролю за навчальною діяльністю: методи усного, письмового контролю; індивідуального й фронтального, тематичного та систематичного контролю.

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти передбачено застосування таких навчальних технологій:

- *робота в малих групах* дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного здобувача вищої освіти в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування;

- *семінари-дискусії* передбачають обмін думками й поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди й переконання, вміння формулювати думки та висловлювати їх, вчаться оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів;

- *мозкові атаки* – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити як найбільшу кількість ідей за обмежений проміжок часу, обговорити й здійснити їх селекцію;

- *кейс-метод* – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності фахівців і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу;

- *презентації* – виступи перед аудиторією, що використовуються для подання певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації.

10. Форми контролю

Відповідно до «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 26.04.2023 р. протокол № 10) видами контролю знань здобувачів вищої освіти є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Проміжна атестація проводиться після вивчення програмного матеріалу й має визначити рівень знань здобувачів вищої освіти з програмного матеріалу, отриманих під час усіх видів занять і самостійної роботи.

Форми та методи проведення проміжної атестації, засвоєння програмного матеріалу розробляються лектором дисципліни та затверджується відповідною кафедрою у вигляді тестування, письмової контрольної роботи, колоквиуму тощо, що можна оцінити чисельно.

Засвоєння здобувачем вищої освіти програмного матеріалу вважається успішним, якщо рейтингова оцінка його становить не менше, ніж 60 балів за 100-бальною шкалою.

Семестрова атестація проводиться у формах семестрового екзамену або семестрового заліку з конкретної навчальної дисципліни.

Семестровий екзамен – це форма підсумкової атестації засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни за семестр.

Семестровий залік – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу (виконаних ним певних видів робіт на практичних, семінарських або лабораторних заняттях та під час самостійної роботи) з навчальної дисципліни за семестр.

Диференційований залік – це форма атестації, що дозволяє оцінити виконання та засвоєння здобувачем вищої освіти програми виробничої практики, підготовки та захисту курсової роботи (проекту) .

Здобувачі вищої освіти зобов'язані складати екзамени й заліки відповідно до вимог робочого навчального плану в терміни, передбачені графіком освітнього процесу. Зміст екзаменів і заліків визначається робочими навчальними програмами дисциплін.

Зміст екзаменів і заліків визначається робочими навчальними програмами дисциплін.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 26.04.2023 р., протокол № 10):

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$.

12. Навчально-методичне забезпечення

1. Електронний навчальний курс «Економіка праці і соціально-трудова відносини», розроблений на базі платформи Moodle, розміщений на навчальному порталі НУБіП України. Вебсторінка. URL:

[http://elearn.nubip.edu.ua/user/index.php?id=2255;](http://elearn.nubip.edu.ua/user/index.php?id=2255)

[http://elearn.nubip.edu.ua/user/index.php?id=990.](http://elearn.nubip.edu.ua/user/index.php?id=990)

2. Ткачук В.А., Ланченко Є.О. Методичні вказівки до вивчення дисципліни «Економіка праці і соціально-трудова відносини» для студентів економічних спеціальностей. Київ: ЦП «Компринт», 2018. 20 с.

3. Ланченко Є.О. Конспект лекцій із дисципліни «Економіка праці й соціально-трудова відносини» для студентів ОС «Бакалавр» за спеціальностями: 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Київ: ЦП «Компринт», 2022. 82 с.

4. Ланченко Є.О. Робочий зошит із дисципліни «Економіка праці й соціально-трудова відносини» для студентів ОС «Бакалавр» за спеціальностями: 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Київ: ЦП «Компринт», 2022. 67 с.

5. Ланченко Є.О. Методичні вказівки з написання курсової роботи з дисципліни «Економіка праці й соціально-трудова відносини» для студентів ОС «Бакалавр» спеціальності 051 «Економіка». Київ: ЦП «Компринт», 2021. 71 с.

6. Ланченко Є.О. Методичні вказівки до проведення навчальної практики з дисципліни «Економіка праці й соціально-трудова відносини» для студентів ОС «Бакалавр» спеціальності 051 «Економіка». Київ: ЦП «Компринт», 2021. 59 с.

7. Економіка праці й соціально-трудова відносини: навчальний посібник / Ткачук В.А., Ланченко Є.О., Балан О.Д., Гаврилюк І.П. К.: НУБіП України, 2022. 616 с.

8. Економіка праці і соціально-трудові відносини: підручник / Шкільов О.В., Балан О.Д., Ткачук В.А., Ланченко Є.О., Гаврилюк І.П., Ярославський В.А., Барабан С.С.; за ред. О. В. Шкільова. Київ: ЦП «Компринт», 2015. 750 с.

9. Ланченко Є.О., Тимошенко М.М. Економіка праці і соціально-трудові відносини: навч. посіб. Житомир: Полісся, 2010. 280 с.

10. Ткачук В.А., Ланченко Є.О., Костюк Т.О. Практикум з економіки праці і соціально-трудових відносин: навч. посібник. Київ: НУБіП, 2018. 555 с.

13. Рекомендовані джерела інформації

1. Ланченко Є.О. Розвиток соціально-трудових відносин в аграрній сфері: монографія. Київ: ЦП «Компринт», 2022. 266 с.

2. Ланченко Є.О. Формування системи соціально-трудових відносин у аграрному секторі економіки: монографія. Київ: ЦП «Компринт», 2019. 556 с.

3. Енциклопедичний словник: соціально-трудова сфера: 100 термінів і понять / під заг. ред. Мельника С.В. Луганськ, 2005. 168 с.

4. Василенко П.М., Васильченко В.С., Галицький В.М. Словник-довідник соціального працівника: навч. посібник. К.: ІПК ДСЗУ, 2007. 322 с.

5. Економіка праці й соціально-трудові відносини: навч. посібник. Мікловда В.П., Кубіній Н.Ю., Ножова Г.М. і ін. Ужгород: УНУ, 2012. 282 с.

6. Гриньова В.М., Шульга Г.Ю. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навч. посіб. Київ: Знання, 2010. 310 с.

7. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник. 4-те вид., оновлене. Київ: Знання, 2009. 392 с.

8. Червінська Л.П. Економіка праці: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 216 с.

9. Оплата праці в сільськогосподарському виробництві. Аврамчук О.А., Балан О.Д., Вітвіцький В.В., Лузан Ю.Я., Павленко В.В., Шкільов О.В. Київ: Центр «Агропромпраця», 2000. 464 с.

10. Чернявська О.В. Ринок праці: навч. посібн. 2 вид., перероб. та доп. К.: ЦУЛ, 2013. 522 с.

11. Законодавство України. Вебсторінка. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws>.

12. Державна служба статистики України. Вебсторінка. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

13. Міністерство соціальної політики України. Вебсторінка. URL: <http://www.msp.gov.ua>.

14. Міністерство економіки України. Вебсторінка. URL: <http://www.me.gov.ua>.

15. Міністерство аграрної політики та продовольства України. Вебсторінка. URL: <http://www.agro.me.gov.ua>.

16. Федерація професійних спілок України. Вебсторінка. URL: www.fpsu.org.ua
<http://www.fpsu.org.ua>.

17. Профспілка працівників АПК України. Вебсторінка. URL: <http://profaprk.org.ua>.

18. Федерація роботодавців України. Вебсторінка. URL: <https://fru.ua>.

19. Федерація роботодавців АПК та продовольства України. Вебсторінка. URL: <http://fr-agro.org.ua>.

20. Український НДІ «Укראгропромпродуктивність». Вебсторінка. URL: <http://uapp.kiev.ua>.